МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

23. 11. 2026 **м. Київ** № 1967

Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти

Відповідно до пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), ураховуючи пропозиції, що надійшли за результатами громадського обговорення проєктів стандартів вищої освіти, та з метою актуалізації вимог до змісту стандартів вищої освіти та оптимізації процесів їх розроблення

НАКАЗУЮ:

1. Внести зміни до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 27 березня 2025 року № 512, затвердивши їх у новій редакції, що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 18 вересня 2026 року № 1612 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».

3. Директорату вищої освіти та освіти дорослих (Шаров Олег) забезпечити опублікування цього наказу на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

4. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко Інна) зробити відповідну відмітку у справах архіву.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Трофименка Миколу.

Міністр **Андрій БУТЕНКО**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
27 березня 2025 року № 512
(у редакції наказу Міністерства освіти і науки України
23.11.2026 № 1967)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо розроблення стандартів вищої освіти

ВСТУП

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти розроблено членами сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України та Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм і всіх випускників у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності або освітньої програми для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких на відповідних рівнях кваліфікації запроваджено додаткове регулювання. Стандарти вищої освіти (далі – Стандарт) розробляють для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій.

Відповідно до частини сьомої статті 10 та частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» Науково-методична рада (далі – НМР) Міністерства освіти і науки України за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти розробляє методологію, методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Стандарти розробляють науково-методичні комісії (підкомісії) сектору вищої освіти НМР МОН (далі – НМК) з урахуванням пропозицій державних органів, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідних сферах, державних замовників (за відповідними спеціальностями), об'єднань організацій роботодавців і затверджуються Міністерством освіти і науки України за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості освіти.

Стандарти використовують для:

розроблення та вдосконалення освітніх програм закладами освіти (науковими установами);

визначення та оцінювання якості вищої освіти й результатів освітньої діяльності закладів освіти (наукових установ) в межах заходів внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти;

оцінювання результатів навчання за відповідними спеціальностями (освітніми програмами) під час контрольних заходів та атестації здобувачів вищої освіти;

визнання результатів навчання, здобутих за освітніми програмами фахової передвищої та вищої освіти, шляхом неформальної та/або інформальної освіти, під час академічної мобільності, а також осіб, які проживали на тимчасово окупованій території України;

визнання освітніх кваліфікацій, здобутих в інших країнах.

Стандарт визначає такі вимоги до освітньої програми:

обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти за відповідною спеціальністю (для третього рівня вищої освіти – обсяг освітньої складової освітньо-наукової/освітньо-творчої програми);

мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм у кредитах ЄКТС;

опис предметної області, що містить:

інформацію про об'єкт (об'єкти) вивчення та/або діяльності;

теоретичний зміст;

методи, методики та технології, необхідні для практичного використання;

інструменти та обладнання, які випускник повинен вміти використовувати у своїй професійній діяльності;

вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою;

перелік обов'язкових компетентностей випускника;

форму (форми) атестації здобувачів вищої освіти;

додаткові вимоги та обмеження (за наявності) для міждисциплінарних освітніх програм;

вимоги законодавства та/або професійних стандартів, необхідних для здобуття відповідних професійних кваліфікацій (за наявності).

Стандарти можуть обмежувати перелік допустимих форм здобуття вищої освіти для окремих спеціальностей або освітніх програм із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання. Перелік таких спеціальностей затверджує Міністерство освіти і науки України.

У Стандартах із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, визначаються назви відповідних освітніх програм і нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти за такими програмами, сформульований у термінах програмних результатів навчання, а також можуть міститися інші вимоги, передбачені директивами Європейського Союзу або міжнародними зобов'язаннями України чи відповідно до них, додаткові вимоги до правил прийому на навчання, зокрема щодо здобутої освіти, структури освітньої програми, організації освітнього процесу та атестації здобувачів вищої освіти. У стандартах освіти окремих спеціальностей, що дають доступ до професійних кваліфікацій, які підлягають автоматичному визнанню згідно Директиви Європейського Парламенту та Ради 2005/36/ЄС від 7 вересня 2005 року про визнання професійних кваліфікацій, зокрема стоматологія, медицина, фармація, медсестринство, ветеринарна медицина, архітектура та містобудування, в обов'язковому порядку мають враховуватися вимоги чинної на момент затвердження стандарту редакції Директиви 2005/36/ЄС до відповідних програм.

Стандарти з інших спеціальностей встановлюють обов'язкові, рекомендовані (примірні тощо) переліки можливих спеціалізацій (предметних спеціальностей) виключно за умови, якщо переліки або необхідність їх визначення передбачені законодавством. Зокрема, це стосується окремих спеціальностей, для яких державні органи, що забезпечують формування і реалізують державну політику у сфері вищої освіти, визначили невичерпні переліки спеціалізацій чи предметних спеціальностей, за якими здійснюється розміщення державного замовлення. В інших випадках заклади освіти (наукові установи) мають право самостійно запроваджувати спеціалізації та предметні спеціальності або не визначати спеціалізації чи предметні спеціальності.

Заклади освіти (наукові установи) при розробленні освітніх програм можуть (крім випадків, визначених Стандартом вищої освіти), уточнювати опис предметної області, формулювання компетентностей а також встановлювати додаткові вимоги до компетентностей, програмних результатів навчання та

форм атестації (крім атестації здобувачів ступенів доктора філософії та доктора мистецтва), які відображають особливості конкретних освітніх програм, предметних спеціальностей та спеціалізацій, а також потреби здобувачів і роботодавців. При цьому розробники Стандарту мають забезпечити чіткі і зрозумілі межі допустимих уточнень та/або доповнень, які мають бути обґрунтовані спеціалізацією (предметною спеціальністю), що є частиною предметної області спеціальності, типом освітньої програми (освітньо-професійна, освітньо-наукова, освітньо-творча), професійною кваліфікацією, на здобуття якої спрямована освітня програма тощо.

Стандарти базуються на компетентнісному підході та поділяють принципи і цінності Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), визначені в документах ЄС та ЄПВО, зокрема в комюніке конференцій міністрів, які відповідають за вищу освіту в країнах ЄПВО (1998-2024) та в інших міжнародних документах.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ (ТЕЗАУРУС)

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності результатів навчання (наукової або творчої роботи) здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Галузь знань – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей.

Категорії результатів навчання Національної рамки кваліфікацій:

відповідальність і автономія – здатність особи застосовувати знання та навички самостійно та відповідально;

знання – осмислена та засвоєна суб’єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

комунікація – взаємодія осіб з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;

уміння / навички – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв’язання проблем. Уміння / навички поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають ручну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів).

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Кваліфікація (вищої освіти) – визнана закладом вищої освіти або іншим суб’єктом освітньої діяльності у сфері вищої освіти та засвідчена документом

про вищу освіту сукупність визначених освітньою програмою та здобутих особою компетентностей (результатів навчання).

Кваліфікаційна робота — це форма атестації, що передбачає розв'язання здобувачем вищої освіти самостійно або у складі групи здобувачів наукової, творчої або прикладної задачі відповідного рівня складності на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами компетентностей та/або здобутих ними результатів навчання вимогам освітньої програми, Стандартів та Національної рамки кваліфікацій. Форми кваліфікаційної роботи включають (не обмежуючись зазначеним): дипломну роботу, дисертаційне дослідження, творчий мистецький проєкт, сукупність наукових статей, комбінацію різних форм зазначеного тощо.

Кваліфікаційний рівень – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю результатів навчання, які є характерними для кваліфікацій відповідного рівня.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Загальні компетентності – універсальні компетентності на певному рівні НРК, що не залежать від предметної області, є важливими для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку.

Спеціальні компетентності – компетентності, які є важливими для успішної професійної діяльності випускників певної спеціальності на певному рівні НРК.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни становить не менше 10 годин для початкового рівня (короткого циклу) та першого (бакалаврського) рівня, не менше 8 годин для другого (магістерського) рівня та третього (освітньо-наукового / освітньо-творчого) рівня вищої освіти за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти. Розрахункове навчальне навантаження здобувача вищої освіти протягом одного навчального року за денною або дуальною формою здобуття вищої освіти становить 60 кредитів ЄКТС;

Міждисциплінарна предметна область – предметна область, яка повністю або частково охоплює предметні області двох чи більше спеціальностей однієї або декількох галузей знань.

Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за результатами навчання опис кваліфікаційних рівнів.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою цілей та результатів навчання, що

дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Предметна область – частина наявних знань людства, що виокремлюється за ознакою спорідненого змісту. Предметні області поділяються на широкі (галузі знань), деталізовані (спеціальності, предметні спеціальності, спеціалізації), міждисциплінарні (на перетині предметних областей кількох спеціальностей чи галузей знань).

Предметна спеціальність – частина предметної області спеціальності, що охоплює освітні програми, спрямовані на підготовку педагогічних працівників, які здійснюють підготовку за одним або декількома предметами (інтегрованими курсами), передбаченими законодавством у сфері повної загальної середньої освіти.

Професійна кваліфікація (повна професійна кваліфікація) – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

Професія, для якої запроваджене додаткове регулювання – вид професійної діяльності, доступ до якої, крім наявності освіти відповідного рівня та спеціальності, визначається законом або міжнародним договором.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти, та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Спеціалізація – частина предметної області спеціальності, яка може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти частина предметної області галузі освіти і науки.

Часткова професійна кваліфікація – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним Стандартом.

Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та Стандартам, професійним та/або міжнародним Стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

СТРУКТУРА СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Титульний аркуш

І. Преамбула

ІІ. Загальна характеристика:
Рівень вищої освіти;
Ступінь вищої освіти;
Шифр і найменування галузі знань;
Код і найменування спеціальності;
Цілі навчання;
Перелік назв освітніх програм (для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання);
Назви спеціалізацій (предметних спеціальностей), якщо Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка! здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, або іншими нормативно-правовими актами чи міжнародними договорами України передбачено, що підготовка здобувачів вищої освіти за певною спеціальністю здійснюється за спеціалізаціями (предметними спеціальностями);
Форми здобуття вищої освіти (для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання);
Освітня кваліфікація;
Професійна(і) кваліфікація(ї) (у випадках, якщо законодавством або професійним стандартом передбачено здобуття вищої освіти відповідного рівня за відповідною спеціальністю для присвоєння професійної кваліфікації).

ІІІ. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти за відповідною спеціальністю (для третього рівня вищої освіти – обсяг освітньої складової освітньо-наукової/освітньо-творчої програми)

IV. Мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм.

V. Опис предметної області:
інформація про об’єкт (об’єкти) вивчення та/або діяльності;
теоретичний зміст;
методи, методики та технології, необхідні для практичного використання під час очікуваної професійної діяльності;
інструменти та обладнання, які випускник повинен вміти використовувати у своїй професійній діяльності.
Розроблення проєктів Стандартів із спеціальності починається з формулювання предметних областей спеціальностей і підготовки проєктів їх описів. При цьому теоретичний зміст предметних областей різних спеціальностей не повинен перетинатися. Розмежування предметних областей спеціальностей у межах галузей знань забезпечують науково-методичні комісії.

Опис теоретичного змісту у Стандартах однієї й тієї самої спеціальності для різних рівнів вищої освіти має бути ідентичним.

У разі необхідності при поданні на розгляд проєкту нового Стандарту підкомісія, яка його розробляла, вносить пропозиції щодо уточнення опису теоретичного змісту предметної області у раніше затверджених Стандартах за іншими рівнями освіти з цієї спеціальності, та/або (за погодженням з відповідною підкомісією, - до Стандартів з інших спеціальностей.

Розгляд невирішених на рівні НМК суперечностей, розмежування предметних областей між спеціальностями різних галузей знань забезпечує сектор вищої освіти НМР МОН.

VI. Вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами за відповідною спеціальністю на відповідному рівні вищої освіти

VII. Перелік обов'язкових компетентностей випускника:
Загальні компетентності;
Спеціальні компетентності

VIII. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми програмами у термінах програмних результатів навчання (тільки для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання)

IX. Форма (форми) атестації здобувачів вищої освіти
Форма (форми) атестації
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)
Вимоги до атестаційного іспиту (екзамену) (за наявності)

X. Додаткові вимоги та обмеження (за наявності) для міждисциплінарних освітніх програм

XI. Вимоги законодавства та/або професійних стандартів, необхідні для здобуття відповідних професійних кваліфікацій (за наявності)

XII. Додаткові вимоги до освітніх програм із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання

XIII. Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт

XIV. Додаткові джерела

До Стандарту вищої освіти додається Пояснювальна записка, яка не є складовою Стандарту, не містить вимог до освітніх програм і не підлягає затвердженню/погодженню разом із Стандартом.

У Пояснювальній записці розробники Стандарту стисло пояснюють окремі вимоги Стандарту, надають матрицю відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК, зазначають невичерпний перелік професій (видів занять), до яких здійснюється підготовка за цією спеціальністю на відповідному рівні вищої освіти (за наявності).

До цього переліку включаються професії (види занять), що потребують відповідної освітньої кваліфікації згідно з професійними стандартами, Єдиним реєстром кваліфікацій – Класифікатором професій та/або International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08). До переліку не можуть включатися професії (види занять), які потребують вищого або нижчого рівня кваліфікації чи взагалі не потребують кваліфікації вищої освіти, або додатково до освітньої кваліфікації вимагають відповідного стажу роботи.

Розробники стандартів (крім стандартів із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання) у Пояснювальній записці можуть надавати приклади назв освітніх програм і відповідних спеціалізацій/предметних спеціальностей (із обов'язковим зазначенням, що такий перелік носить виключно рекомендаційний характер і не є вичерпним).

У стандартах із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, Пояснювальна записка додатково повинна містити стисле обґрунтування визначеного в основній частині Стандарту переліку назв освітніх програм за відповідною спеціальністю.

Розробники стандартів у Пояснювальній записці можуть надавати приклади програмних результатів навчання з метою пояснення сутності вимог визначених Стандартом компетентностей розробникам освітніх програм, експертам з їх акредитації, іншим зацікавленим особам. Наведені у цих прикладах програмні результати навчання не є обов'язковими для розробників освітніх програм.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ СТАНДАРТУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
освіти і науки України
_____№ _____

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ_____
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ_____
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ_____
(шифр та найменування галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ_____
(код та найменування спеціальності)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київ
20__

І. Преамбула

У розділі зазначають:

назву Стандарту вищої освіти, дату та номер наказу МОН, яким Стандарт затверджено та введено в дію;

прізвища, власні імена, наукові ступені та вчені звання членів науково-методичної підкомісії та інших додатково залучених розробників Стандарту (за наявності), їхні посади і назви організацій, де вони працюють;

дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК та сектором вищої освіти НМР;

інформацію про державні органи, що забезпечують формування і реалізують державну політику у відповідних сферах, державних замовників (за відповідними спеціальностями), об'єднання організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу проєкту Стандарту;

дату та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт.

У разі необхідності у розділі може бути подана додаткова інформація про перевидання, внесення змін і доповнень тощо.

ІІ. Загальна характеристика

Загальна характеристика надається за такою формою.

Рівень вищої освіти	Рівень вищої освіти зазначають відповідно до статті 5 Закону України «Про вищу освіту» (один з варіантів): перший (бакалаврський) рівень другий (магістерський) рівень третій (освітньо-науковий) рівень третій (освітньо-творчий) рівень
Ступінь вищої освіти	Ступінь вищої освіти зазначають відповідно до статті 5 Закону України «Про вищу освіту» (один з варіантів): бакалавр магістр доктор філософії доктор мистецтва
Галузь знань	Шифр та найменування галузі знань зазначають згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти.
Спеціальність	Код та найменування спеціальності зазначають згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, затвердженим

	постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 (зі змінами). Також зазначають код (коди) відповідних деталізованих галузей ISCED-2013 згідно з чинною редакцією цього Переліку.
Цілі навчання	Цілі навчання для здобувача вищої освіти слід формулювати як набуття здатності розв'язувати задачі/проблеми відповідного рівня складності у певній сфері професійної діяльності згідно з формулюваннями абзаців восьмого – десятого частини першої статті 5 Закону України «Про вищу освіту». При цьому зазначена сфера професійної діяльності має бути узгоджена з пунктом про працевлаштування випускників (за наявності).
Перелік назв освітніх програм	У Стандартах із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, визначають назви освітніх програм, за якими може здійснюватися підготовка здобувачів вищої освіти, а також назви спеціалізацій, узгоджені з назвами відповідних професій. У Стандартах з інших спеціальностей у цьому пункті робиться запис: «Заклади вищої освіти самостійно визначають назви освітніх програм з урахуванням вимог частини 6 статті 9^1 Закону України «Про вищу освіту».
Назви спеціалізацій (предметних спеціальностей)	Найменування спеціалізацій (предметних спеціальностей) зазначаються у Стандартах першого та другого рівнів вищої освіти, якщо: а) переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, передбачено, що підготовка за відповідною спеціальністю здійснюється за спеціалізаціями (предметними спеціальностями); б) законодавством передбачено здійснення підготовки за відповідними спеціалізаціями (предметними спеціальностями); в) Стандарт створюється для спеціальності, що передбачає доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання (у цьому випадку спеціалізацію зазначають у попередньому пункті окремо для кожної освітньої програми, що передбачена Стандартом). В інших випадках Стандарт не визначає спеціалізації (предметні спеціальності), але має враховувати право закладу вищої освіти

	запроваджувати спеціалізації (предметні спеціальності) самостійно. Передбачений Стандартом перелік освітніх програм та відповідних спеціалізацій (предметних спеціальностей) є вичерпним лише для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання. В інших випадках заклади вищої освіти мають право самостійно визначати додаткові до передбачених Стандартом спеціалізації (предметні спеціальності).
Форми здобуття вищої освіти (виключно для спеціальностей або освітніх програм із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання)	Зазначають форми здобуття освіти відповідно до статті 49 Закону України «Про вищу освіту», за якими може здійснюватися підготовка здобувачів вищої освіти за такими спеціальностями (освітніми програмами). В Стандартах інших спеціальностей робиться позначка: «Не регламентується».
Освітня кваліфікація	У цьому пункті, відповідно до частин 3, 4 статті 7 Закону України «Про вищу освіту», зазначається коротке формулювання освітньої кваліфікації, яке складається: для Стандартів першого та другого рівнів вищої освіти – з інформації про ступінь вищої освіти, спеціальність, спеціалізацію/ предметну спеціальність (за наявності); для Стандартів третього рівня вищої освіти – з інформації про ступінь вищої освіти, галузь знань і спеціальність. Наприклад: бакалавр з фізики та астрономії за спеціалізацією (зазначити спеціалізацію за наявності) бакалавр з середньої освіти за предметною спеціальністю (зазначити предметну спеціальність) магістр з економіки за спеціалізацією (зазначити спеціалізацію) магістр з філології (зазначити спеціалізацію) доктор філософії з інженерії, виробництва та будівництва за спеціальністю «Електрична інженерія».
Професійна(і) кваліфікація(ї)	1. У Стандартах спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, для кожної освітньої програми необхідно:

	за наявності професійного стандарту зазначити професійну(і) кваліфікацію(ї), на здобуття якої(их) може бути спрямована підготовка фахівців; за відсутності професійного стандарту зазначити групу (підклас, клас) професій/ видів професійної діяльності, для яких запроваджено відповідне додаткове регулювання. 2. У Стандартах спеціальностей, що не передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, можуть бути зазначені професійні кваліфікації, для здобуття яких, відповідно до законодавства, професійних стандартів та/або згідно із зобов'язаннями України за міжнародними договорами/угодами, встановлена обов'язковість наявності відповідної освітньої кваліфікації (рівень вищої освіти, спеціальність чи галузь знань) для присвоєння професійної кваліфікації. Такі професійні кваліфікації зазначають за умови, що їх присвоєння не передбачає наявності стажу роботи на певних посадах. 3. Стандарт вищої освіти не є підставою для присвоєння професійної кваліфікації. Він лише визначає можливість (необхідність – для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання) створення в межах спеціальності освітніх програм, успішне виконання яких здобувачем може бути підставою для присвоєння йому відповідної професійної кваліфікації за умови, що освітня програма задовольняє вимоги професійного стандарту щодо присвоєння такої кваліфікації (компетентності, результати навчання, атестація тощо).
Академічні права випускників	Зазначають право випускників здобувати вищу освіту на наступному рівні або науковий ступінь доктора наук (для освітніх програм підготовки докторів філософії), а також додаткові кваліфікації у системі освіти дорослих. Стандарт не може обмежувати вибір випускниками галузі знань, спеціальності для наступного навчання. Водночас, магістерські Стандарти окремих спеціальностей медичного та фармацевтичного спрямування можуть додатково передбачати можливість здобуття післядипломної освіти за спеціальностями підготовки в інтернатурі, перелік яких наведено у Положенні про інтернатуру, що затверджено відповідним наказом Міністерства охорони здоров'я України.

Працевлаштування випускників (обов'язково тільки для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання)	Професії (види занять), для яких запроваджене додаткове регулювання і на підготовку до яких можуть бути спрямовані освітні програми за спеціальністю (спеціалізацією), зазначаються згідно з відповідними професійними стандартами (за наявності), Єдиним реєстром кваліфікацій – Класифікатором професій та/або International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08). За необхідності зазначають особливості доступу до таких професій (видів занять), якщо вони визначені іншими документами законодавства. Для інших спеціальностей рекомендується, залежно від рівня вищої освіти, використовувати формулювання: Працевлаштування на посадах, що передбачають розв'язання складних спеціалізованих задач (задач дослідницького та/або інноваційного характеру; комплексних проблем; здійснення самостійних творчих мистецьких проектів, та/або розв'язання теоретичних та практичних проблем творчої мистецької діяльності) у сфері (зазначити назву спеціальності). При цьому невичерпний перелік професій може бути наведений у Пояснювальній записці.

III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти за відповідною спеціальністю (для третього рівня вищої освіти - обсяг освітньої складової освітньо-наукової/освітньо-творчої програми)

Обсяг освітньої програми першого рівня вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти, як правило, становить 240 кредитів ЄКТС. Для окремих спеціальностей (освітніх програм), за пропозиціями відповідних державних органів він може встановлюватися на рівні 180 кредитів ЄКТС.

Заклад вищої освіти має право визнати результати навчання та перезарахувати відповідні кредити ЄКТС, здобуті за попередньою освітньою програмою підготовки молодшого бакалавра. Максимальний обсяг кредитів ЄКТС, що може бути перезарахований, встановлюється Стандартом і не може перевищувати 120 кредитів ЄКТС.

Заклад вищої освіти має право визнати результати навчання та перезарахувати відповідні кредити ЄКТС, здобуті за попередньою освітньою програмою підготовки молодшого спеціаліста або фахового молодшого бакалавра. Максимальний обсяг кредитів ЄКТС, що може бути перезарахований, встановлюється Стандартом і не може перевищувати:

30 кредитів ЄКТС для осіб, які здобули фахову передвищу освіту на основі базової загальної середньої освіти за освітньо-професійною програмою обсягом

менше, ніж 240 кредитів ЄКТС, що включає 120 кредитів ЄКТС за інтегрованою з нею освітньою програмою профільної середньої освіти (строком виконання менше 4 років з урахуванням строку виконання інтегрованої з нею освітньою програмою профільної середньої освіти);

60 кредитів ЄКТС в інших випадках.

Стандарт визначає перелік спеціальностей або галузей знань, здобуття освітньої кваліфікації за якими на п’ятому рівні Національної рамки кваліфікацій дає право на перезарахування максимального визначеного ним обсягу кредитів ЄКТС.

Для визначених у Стандарті спеціальностей чи галузей знань, за якими здобута попередня освітня кваліфікація, що відповідає п’ятому рівню Національної рамки кваліфікацій, встановлюється максимальний обсяг кредитів ЄКТС, які можуть бути перезараховані.

Для інших спеціальностей він має бути меншим. Не рекомендується встановлювати конкретні значення такого зменшення у Стандарті, оскільки вони мають бути різними для різних спеціальностей. Не рекомендується визначати у Стандарті максимальний допустимий обсяг кредитів ЄКТС, що можуть бути перезараховані, менше 30.

Результати навчання, здобуті за освітньою програмою, що відповідає п’ятому рівню Національної рамки кваліфікацій, можуть визнаватися як результати навчання за окремими освітніми компонентами виключно за умови, що вони відповідають вимогам шостого або п'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій.

Заклад вищої освіти має право визнати результати навчання та перезарахувати відповідні кредити ЄКТС, здобуті за попередньою освітньою програмою першого – третього рівнів вищої освіти. Максимальний обсяг кредитів ЄКТС, що може бути перезарахований у цьому випадку, не регламентується Стандартом, якщо інше не визначено для відповідної спеціальності законодавством.

Обсяг освітньої програми другого рівня вищої освіти.

Для освітньо-професійної програми визначений Стандартом обсяг, як правило, становить 90 кредитів ЄКТС. Для окремих спеціальностей за пропозиціями відповідних державних органів Стандарт може визначати обсяг освітньо-професійної програми рівним 120 кредитам ЄКТС. Для освітніх програм, підготовка за якими здійснюється виключно за кошти фізичних та/або юридичних осіб, заклад вищої освіти може встановлювати обсяг освітньо-професійної програми рівним 120 кредитам ЄКТС.

Для освітньо-наукової програми обсяг становить 120 кредитів ЄКТС, з яких не менше 30 % має бути відведено на дослідницьку (наукову) компоненту (опанування методології досліджень у відповідній галузі, виконання досліджень, аналіз їх результатів, підготовку дослідницької кваліфікаційної роботи, проходження дослідницької практики, стажування у наукових установах тощо).

Заклад вищої освіти має право визнати результати навчання та перезарахувати відповідні кредити ЄКТС, здобуті за попередньою освітньою

програмою другого – третього рівнів вищої освіти. Максимальний обсяг кредитів ЄКТС, що може бути перезарахований у цьому випадку, не регламентується Стандартом, якщо інше не визначено для відповідної спеціальності законодавством, і встановлюється освітньою програмою.

Для здобуття ступеня магістра на основі повної загальної середньої освіти для спеціальностей медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань створюються освітні програми обсягом 300-360 кредитів ЄКТС (обсяг визначається на основі пропозицій відповідних державних органів). За такими освітніми програмами заклад вищої освіти має право визнати результати навчання та перезарахувати відповідні кредити ЄКТС, здобуті за попередньою освітньою програмою підготовки молодшого спеціаліста або фахового молодшого бакалавра за спеціальностями, що визначені Стандартом. Максимальний обсяг кредитів ЄКТС, що може бути перезарахований, встановлюється Стандартом і не може перевищувати 60 кредитів ЄКТС.

Обсяг освітньої складової освітньої програми третього рівня вищої освіти

Відповідно до частини шостої статті п’ятої Закону України «Про вищу освіту»:

нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Освітньо-наукова програма складається з освітньої та наукової складових;

нормативний строк підготовки доктора мистецтва у творчій аспірантурі становить три роки. Для осіб, які успішно виконали освітньо-творчу програму асистентури-стажування, строк підготовки доктора мистецтва з відповідної спеціальності у творчій аспірантурі становить 2 роки.

Мінімальний обсяг освітньої складової освітньо-наукової/освітньо-творчої програми встановлюється Стандартом в межах від 30 до 60 кредитів ЄКТС.

IV. Мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм

Стандарт встановлює мінімальний обсяг кредитів ЄКТС, призначених для практичної підготовки за освітньо-професійними програмами, зокрема практичної підготовки, що здійснюється шляхом проходження практики та/або стажування у суб’єктів господарської діяльності згідно з договорами, укладеними закладом вищої освіти; поєднання навчання та роботи за трудовим договором; виконання трудових функцій за студентським трудовим договором – у разі здобуття вищої освіти за дуальною формою.

Для освітньо-наукових програм Стандарти можуть не визначати мінімальний обсяг практичної підготовки.

Мінімальний обсяг практичної підготовки рекомендується визначати з урахуванням пропозицій відповідних державних органів та організацій роботодавців, а також з огляду на особливості спеціальності і працевлаштування випускників.

V. Опис предметної області:

Формулювання складників опису предметної області спеціальності мають бути релевантними для всіх освітніх програм, що можуть створюватися в межах спеціальності. Зокрема, вони мають допускати можливість формулювання опису складників предметної області в освітній програмі відповідно до спеціалізації чи предметної спеціальності. Наприклад: «технології машинобудування (за спеціалізацією)», «методи теоретичного та/або експериментального дослідження металічних, напівпровідникових, діелектричних, полімерних та/або інших матеріалів». Стандарт може визначати вимоги до формулювань складників опису предметної області, що є обов'язковими для всіх освітніх програм в межах спеціальності.

Для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, опис предметної області разом із загальними для спеціальності формулюваннями складників опису предметної області може містити додаткові формулювання для кожної із визначених Стандартом освітніх програм.

Освітні програми в межах спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, мають використовувати формулювання Стандарту для відповідних освітніх програм.

У Стандарті опис предметної області спеціальності надається за наведеними нижче складниками.

Об’єкт (об’єкти) вивчення та/або діяльності слід формулювати як перелік узагальнених назв процесів, явищ, проблем тощо, які вивчаються, досліджуються та/або є основними об’єктами очікуваної професійної діяльності випускників. До цього пункту не включаються об’єкти, що відображені в інших пунктах опису предметної області – технології, інструменти тощо.

У **теоретичному змісті предметної області** з урахуванням Міжнародної стандартної класифікації освіти слід стисло окреслити теоретичні знання (основні теорії, поняття, концепції, принципи тощо), які створюють відповідну предметну область.

Опис теоретичного змісту предметної області спеціальності Е3 Хімія може виглядати так (приклад умовний, розробники Стандарту формують опис предметної області самостійно):

«Теоретичний зміст предметної області:

Теорії, поняття, принципи, концепції складу, будови та фізико-хімічних властивостей речовин, хімічних сполук та хімічного зв’язку, хімічних реакцій та процесів, що їх супроводжують».

Варто вирізняти теоретичний зміст предметної області та об'єкти вивчення та/або діяльності в межах предметної області. Опис теоретичного змісту має визначати межі спеціальності і надавати можливість відокремлювати її від інших спеціальностей. Об'єкти вивчення та/або діяльності зазвичай включають окремі питання, що належать до теоретичного змісту інших спеціальностей, які є необхідними для набуття визначених Стандартом компетентностей та/або для професійної діяльності за здобутою кваліфікацією.

Визначений Стандартом теоретичний зміст предметної області має відповідати галузі знань, до якої належить спеціальність та характеризує спеціальність у цілому. Для освітніх програм, що не передбачають спеціалізацію (предметну спеціальність) теоретичний зміст предметної області має відповідати визначеному Стандартом. Для освітніх програм, що передбачають спеціалізацію (предметну спеціальність), теоретичний зміст предметної області має формулюватися як логічно пов'язана частина теоретичного змісту предметної області спеціальності. Формулювання теоретичного змісту у Стандарті має забезпечити таку можливість. У разі розширення теоретичного змісту предметної області освітньої програми порівняно із формулюванням Стандарту відповідна освітня програма має вважатися міждисциплінарною.

Наприклад, в межах спеціальності E5 Фізика та астрономія можуть створюватися як загальні освітні програми з фізики та астрономії, так і спеціалізовані освітні програми з фізики, астрономії, фізики твердого тіла, фізики елементарних частинок тощо. Але такі освітні програми, як «Фізика і хімія твердого тіла» чи «Фізика атмосфери" мають вважатися міждисциплінарними. У межах спеціальності G10 Металургія можуть створюватися як загальна освітня програма з металургії, так і спеціалізовані освітні програми з кольорової металургії, ливарного виробництва, теорії металургійних процесів, порошкової металургії тощо. Але такі освітні програми, як «Інформаційні технології в металургії» чи «Організація та економіка металургійного виробництва» мають вважатися міждисциплінарними.

Методи, методики та технології, якими має володіти здобувач вищої освіти для їх застосування у професійній діяльності. У цьому пункті слід сформулювати перелік узагальнених назв найбільш важливих груп методів, методик і технологій. Наприклад: «методи аналізу даних», «методики викладання і навчання у вищій освіті», «цифрові технології» тощо. Варто уникати, як занадто загальних, так і занадто деталізованих формулювань, таких як «загальнонаукові і спеціальні методи», «технологія фотолітографії» тощо.

Інструменти та обладнання. У цьому пункті слід сформулювати перелік обладнання, пристроїв, приладів, програмного забезпечення тощо, які випускник має бути здатний застосовувати і використовувати в професійній діяльності. Наприклад: «технологічне обладнання металургійного виробництва», «ERP системи» тощо. Варто уникати як занадто загальних, так і занадто деталізованих формулювань, приміром: «обладнання для професійної діяльності», «подрібнювачі соломи» тощо.

Обсяг опису предметної області не повинен перевищувати 150 слів.

До опису предметної області можуть додаватися приклади освітніх програм в межах спеціальності, включення (освітні програми і кваліфікації, основний зміст яких стосується спеціальності та які, відповідно, зараховуються до спеціальності) та виключення (освітні програми і кваліфікації, основний зміст яких стосується інших спеціальностей та які, відповідно, зараховуються до інших спеціальностей).

Приклади формулювання опису предметної області в освітніх програмах за наявності спеціалізації:

Формулювання Стандарту	*Можливий варіант формулювання для освітньої програми*
Об'єкти вивчення: Фізико-хімічні, теплові та механічні процеси, явища, обладнання, технології, пов'язані з отриманням та обробленням металургійної продукції, організація металургійного виробництва	Об'єкти вивчення: Фізико-хімічні, теплові та механічні процеси, явища, обладнання, технології виробництва титану, магнію й алюмінію, сплавів на їх основі, організація виробництва у кольоровій металургії
Теоретичний зміст предметної області: Теорії, поняття, концепції, принципи освіти та педагогіки, передавання знань, створення, розвитку, обстеження систем освіти, освітніх програм і процесів, оцінювання, тестування і вимірювань, навчання впродовж життя, дидактика, педагогічна аксіологія	Теоретичний зміст предметної області: Теорії, поняття, концепції, принципи освітніх оцінювань, тестування і вимірювань
Методи збору, обробки, інтерпретації соціальної інформації, методики соціологічного моніторингу, діагностики, прогнозування соціальних процесів, інформаційно-комунікативні та цифрові технології	Методи збору, обробки, аналізу соціальної інформації щодо сфери культури, методики соціологічного моніторингу культури, діагностики, прогнозування соціальних процесів у сфері культури, інформаційно-комунікативні та цифрові технології в соціології
Інструменти та обладнання: Прилади й обладнання для проєктування, виготовлення, дослідження та контролю якості продуктів виробництв легкої промисловості, спеціалізоване програмне забезпечення	Інструменти та обладнання: Прилади й обладнання для проєктування, виготовлення, проєктування та контролю якості продуктів виробництва швейної промисловості, спеціалізоване програмне забезпечення

VI. Вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами за відповідною спеціальністю на відповідному рівні вищої освіти

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами певного рівня вищої освіти визначаються згідно із Законом України «Про вищу освіту» (зазначається лише нижчий з рівнів освіти, який надає право доступу до здобуття відповідної кваліфікації), а саме:

для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (другого (магістерського) рівня вищої освіти із спеціальностей медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямування) можуть вступати особи, які здобули повну загальну середню освіту;

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти можуть вступати особи, які здобули освітній ступінь бакалавра;

для здобуття третього (освітньо-наукового або освітньо-творчого) рівня вищої освіти можуть вступати особи, які здобули освітній ступінь магістра.

Також, вимоги мають враховувати норми законодавства щодо попередньої освіти за спеціальністю (за наявності), зокрема щодо спеціалізованої освіти.

Для вступу на освітні програми зі спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, стандарт може передбачати вимоги до результатів попереднього навчання чи вступних випробувань, а також, якщо це передбачено іншими нормативно-правовими актами або міжнародними договорами України, – вимоги до спеціальності (спеціальностей, галузі знань), за якою (якими) здобуто попередній ступінь вищої освіти.

Для вступу на освітні програми, за якими освітній процес повністю або частково (не менше 50% загального обсягу) здійснюється іноземною мовою, стандарт може встановлювати додаткові вимоги до мовної підготовки вступників.

Для вступу іноземних громадян на освітні програми, за якими освітній процес повністю або частково (не менше 25% загального обсягу) здійснюється українською мовою, стандарт може встановлювати додаткові вимоги до рівня володіння вступників українською мовою.

VII. Перелік обов’язкових компетентностей випускника

Стандарт визначає обов’язкові загальні та спеціальні компетентності за відповідними рівнем вищої освіти та спеціальністю. Визначені Стандартом загальні та спеціальні компетентності у сукупності мають забезпечувати виконання всіх вимог відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Стандарти спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, на відповідному рівні кваліфікації мають враховувати вимоги законодавства та/або професійних стандартів для відповідних професій. Інші Стандарти можуть враховувати вимоги професійних стандартів за їх наявності. Ці вимоги можуть бути відображені у Стандарті в узагальненому вигляді з огляду на те, що здобуття відповідної професійної кваліфікації зазвичай передбачає додаткову атестацію, кваліфікаційні іспити, стаж роботи тощо. Натомість здобуття освітньої кваліфікації само по собі не є допуском до професії, а є одним з етапів підготовки до такого допуску. Водночас, якщо освітня програма передбачає присвоєння певної професійної кваліфікації, вона має забезпечити виконання вимог відповідного професійного стандарту (за наявності).

Загальні компетентності

Відповідно до рекомендацій Ради ЄС 2018/С 189/01 від 22 травня 2018 року щодо ключових компетентностей для навчання впродовж життя, спрямованих на досягнення цілей стійкого розвитку, що були проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 та Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» Стандарт має передбачати набуття здобувачами вищої освіти таких загальних (ключових) компетентностей:

Бакалавр	**Магістр**	**Доктор філософії / доктор мистецтва**
ЗК01 Здатність спілкуватися українською мовою з професійних питань усно і письмово, що відповідає рівню вільного володіння першого ступеня (С1) для громадян України (середньому рівню першого ступеня (В1) для іноземних громадян), структуровано, докладно та аргументовано висловлюватися зі складних питань, доносити власний досвід та аргументацію. Якщо вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, у стандарті застосовуються відповідні вимоги законодавства.	**ЗК01** Здатність спілкуватися українською мовою усно і письмово з питань професійної дослідницької та/або інноваційної діяльності, що відповідає рівню вільного володіння першого ступеня (С1) для громадян України (середньому рівню першого ступеня (В1) для іноземних громадян, зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію зі складних питань. Якщо вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, у стандарті застосовуються відповідні вимоги законодавства.	**ЗК01** Здатність спілкуватися українською мовою усно і письмово з питань професійної наукової діяльності, що відповідає рівню вільного володіння першого ступеня (С1) для громадян України (середньому рівню першого ступеня (В1) для іноземних громадян), узагальнювати інформацію з різних джерел і робити аргументований виклад у логічній, послідовній формі у складних ситуаціях Якщо вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, у стандарті застосовуються відповідні вимоги законодавства.

Для спеціальностей / спеціалізацій / предметних спеціальностей, пов'язаних із вивченням української мови і літератури, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння українською мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.	Для спеціальностей / спеціалізацій / предметних спеціальностей, пов'язаних із вивченням української мови і літератури, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння українською мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.	Для спеціальностей / спеціалізацій / предметних спеціальностей, пов'язаних із вивченням української мови і літератури, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння українською мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.
ЗК02 Здатність спілкуватися з професійних питань іноземною мовою усно і письмово, що відповідає рівню не нижче B1 CEFR. Для спеціальностей /спеціалізацій/предметних спеціальностей, безпосередньо пов'язаних із	**ЗК02** Здатність спілкуватися з питань професійної дослідницької та/або інноваційної діяльності першою іноземною мовою усно і письмово, що відповідає рівню не нижче B2 CEFR та спілкуватися з питань професійної дослідницької та/або інноваційної діяльності англійською мовою (якщо вона не є першою) усно і письмово, що відповідає рівню не нижче B1 CEFR. Для спеціальностей/ спеціалізацій/предметних спеціальностей, безпосередньо пов'язаних із вивченням	**ЗК02** Здатність спілкуватися з питань професійної наукової та/або творчої мистецької діяльності іноземною, зокрема англійською, мовою усно і письмово, що відповідає рівню не нижче B2 CEFR. Для спеціальностей/ спеціалізацій/предметних спеціальностей, безпосередньо пов'язаних із вивченням

вивченням та/або застосуванням відповідних іноземних мов і літератур, міжнародних відносин тощо, а також у випадках, коли вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння іноземною (англійською) мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.	та/або застосуванням відповідних іноземних мов і літератур, міжнародних відносин тощо, а також у випадках, коли вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння іноземною (англійською) мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.	та/або застосуванням відповідних іноземних мов і літератур, міжнародних відносин тощо, а також у випадках, коли вищі вимоги для очікуваної професійної діяльності передбачені законодавством, рекомендується зазначати більш високі вимоги до рівня володіння іноземною (англійською) мовою. Для осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення відповідні вимоги застосовуються з урахуванням можливостей таких осіб.
ЗК03 Здатність застосовувати наукові, зокрема математичні, інженерні й технологічні, знання та/або методи у професійній діяльності та/або участі у суспільному житті.	**ЗК03** Здатність застосовувати наукові, зокрема математичні, інженерні й технологічні, знання та методи у професійній дослідницькій та/або інноваційній діяльності.	**ЗК03** Здатність застосовувати наукові, зокрема математичні, інженерні й технологічні, знання та методи у професійній науковій та/або творчій мистецькій діяльності.
ЗК04 Здатність застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології, створювати цифровий контент, дотримуватися вимог цифрової безпеки у	**ЗК04** Здатність забезпечувати цифрову безпеку у професійній дослідницькій та/або інноваційній діяльності.	

професійній діяльності.		
ЗК05 Здатність до саморозвитку, продовження навчання із значним ступенем автономії, підтримки власного фізичного і психічного здоров'я, ефективного керування часом та інформацією, конструктивної співпраці з іншими, вирішення конфліктів, зокрема в інклюзивному та підтримуючому контексті, участі у суспільному житті.	**ЗК05** Здатність до продовження навчання з високим ступенем автономії, зокрема через дослідження та/або інновації.	**ЗК05** Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
ЗК06 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства на основі усвідомлення цінностей громадянського (вільного демократичного, інклюзивного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина, розуміння соціальних, економічних, політичних концепцій і структур та глобального розвитку і стійкості, брати участь у національному спротиві, захищати Вітчизну, здійснювати професійну діяльність	**ЗК06** Здатність брати участь в організації національного спротиву та захисту Вітчизни, зокрема через необхідні для цього дослідження та/або інновації, здійснювати професійну дослідницьку та/або інноваційну діяльність із дотриманням цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.	**ЗК06** Здатність брати участь в організації національного спротиву та захисту Вітчизни, зокрема через необхідні для цього наукові дослідження та/або творчу мистецьку діяльність, розвивати культуру академічної доброчесності у сфері професійної наукової та/або творчої мистецької діяльності.

із дотриманням принципів професійної етики, доброчесності та неприпустимості корупції.		
ЗК07. Здатність діяти творчо, ініціативно та наполегливо при вирішенні проблем, критично мислити, діяти у співпраці, керувати проєктами у сфері професійної діяльності.	**ЗК07.** Здатність планувати та керувати дослідницькими та/або інноваційними проєктами у сфері професійної діяльності.	**ЗК07.** Здатність планувати та керувати науковими та/або творчими мистецькими проєктами у сфері професійної діяльності.
ЗК08. Здатність здійснювати професійну діяльність і взаємодіяти у повсякденному житті в мультикультурному та мультилінгвальному середовищі, утверджуючи українську національну ідентичність, на основі розуміння та поваги до різних культур, мистецтв та інших культурних форм, розвивати і застосовувати власні ідеї у професійній діяльності у різний спосіб і в різних контекстах.	**ЗК08.** Здатність здійснювати професійну дослідницьку та/або інноваційну діяльність в мультикультурному та мультилінгвальному середовищі, розвиваючи та утверджуючи українську національну ідентичність.	**ЗК08.** Здатність здійснювати професійну наукову та/або творчу мистецьку, науково-педагогічну діяльність в мультикультурному та мультилінгвальному середовищі, розвиваючи та утверджуючи українську національну ідентичність.

Зазначені вимоги до загальних компетентностей магістрів і докторів філософії / докторів мистецтва є додатковими до загальних компетентностей, визначених стандартами попередніх рівнів вищої освіти.

Вимога щодо творчої мистецької діяльності додається тільки у стандартах підготовки докторів мистецтва.

Для спеціальностей галузі К та окремих спеціалізацій (освітніх програм) інших галузей у випадках, передбачених законодавством стандарт має встановлювати вимоги щодо володіння англійською мовою відповідно до професійного або експертного рівня за STANAG 6001 (замість CEFR).

Для іноземних громадян, що навчаються на освітніх програмах, за якими освітній процес повністю або частково (понад 25% загального обсягу) здійснюється українською мовою, рекомендується встановлювати підвищені вимоги до рівня володіння українською мовою.

Для освітніх програм, за якими освітній процес повністю або частково (понад 25% загального обсягу) здійснюється іноземною (зокрема, англійською) мовою, рекомендується встановлювати підвищені вимоги до рівня володіння відповідною мовою.

Вимоги ЗК06 щодо національного спротиву та захисту Вітчизни, ЗК08 щодо утвердження української національної ідентичності застосовуються виключно до здобувачів вищої освіти, які є громадянами України.

Наведені формулювання є орієнтовними і можуть бути деталізовані розробниками Стандартів з урахуванням особливостей спеціальності на основі опису відповідних компетентностей у Рекомендаціях Ради ЄС 2018/С 189/01 від 22 травня 2018 року.

Стандарт може визначати рівень складності і сформованості компетентностей та їх складників з урахуванням спеціальності та рівня вищої освіти на основі міжнародних або національних документів (за наявності), зокрема Рамок цифрових компетентностей, Рамки компетентностей для культури демократії тощо.

Розробники Стандартів можуть встановлювати у Стандартах додаткові вимоги щодо загальних компетентностей, передбачені законодавством України, а також документами ЄС, ЄПВО та ЮНЕСКО. При цьому додані компетентності не повинні дублювати зазначені вище ключові компетентності, бути їх складниками тощо.

У Стандарті варто зазначити вимогу, що при формуванні програмних результатів навчання, що забезпечують набуття загальних компетентностей, необхідно враховувати докладні описи цих компетентностей у рекомендаціях Ради ЄС 2018/С 189/01 від 22 травня 2018 року.

Спеціальні компетентності

Спеціальні компетентності слід формулювати як здатності розв’язувати певні проблеми та задачі професійної діяльності, які за рівнем складності відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій, застосовувати певні теорії, методи та інструменти очікуваної професійної діяльності. Вимоги до спеціальних компетентностей мають бути актуальними для всіх очікуваних видів професійної діяльності випускників. Вимоги до спеціальних компетентностей мають відображати здатність випускника вирішувати специфічні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції й захисту та розвитку України відповідно до спеціальності та рівня вищої освіти.

Для забезпечення єдності формату стандартів пропонується застосовувати таку нумерацію спеціальних компетентностей: СК01, СК02, …, а для

визначених Стандартом освітніх програм (для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання) – СК1.01, СК1.02, …СК2.01, СК2.02, …), де число після літер СК означає порядковий номер відповідної освітньої програми у Стандарті.

У формулюваннях спеціальних компетентностей слід уникати використання підряд дієслова та дієслівного іменника, який може бути віднесений до когнітивної спроможності здобувача (приміром, «здатність оперувати поняттями», «здатність розуміти процеси»). Також спеціальні компетентності, що формуються наскрізно на різних рівнях вищої освіти, слід формулювати з урахуванням рівня складності відповідно до НРК.

Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, становить:

15 – 25 для першого рівня вищої освіти;

10 – 14 для другого рівня;

7 – 9 для третього рівня.

Стандарти із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, можуть містити додаткові вимоги до компетентностей за відповідними освітніми програмами.

Слід уникати надмірної деталізації вимог, а також вимог, які стосуються лише окремих складників відповідних проблем і задач професійної діяльності.

Формулювання спеціальних компетентностей мають враховувати вимоги і рекомендації законодавства, у тому числі Національної рамки кваліфікацій, професійних стандартів відповідних або споріднених професій, а також Європейської рамки кваліфікацій для навчання протягом життя, Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та інших релевантних міжнародних документів, зокрема документів ЄС, ЄПВО, ЮНЕСКО.

Стандарт визначає лише ті вимоги до спеціальних компетентностей, які є спільними для всіх можливих освітніх програм в межах спеціальності. Формулювання цих вимог мають забезпечувати можливість оцінювання набуття відповідних компетентностей при ЄДКІ чи інших формах атестації випускників.

Заклад вищої освіти у своїй освітній програмі за відповідними спеціальністю та рівнем вищої освіти (крім спеціальностей, що на відповідному кваліфікаційному рівні передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання) має право:

визначати додаткові до Стандарту спеціальні компетентності;

формулювати узагальнені описи спеціальних компетентностей, що охоплюють відповідний перелік компетентностей Стандарту;

формулювати інший перелік спеціальних компетентностей, описи яких у сукупності охоплюють усі вимоги Стандарту.

деталізувати описи спеціальних компетентностей Стандарту відповідно до спеціалізації.

Для спеціальностей, що на відповідному кваліфікаційному рівні передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, Стандарт може визначати, крім спільних для всіх освітніх програм спеціальних компетентностей, додаткові спеціальні компетентності

окремо за кожною освітньою програмою. При цьому в освітніх програмах не допускається зміна вимог, що визначені Стандартом.

Науково-методичні комісії (підкомісії) можуть пропонувати спільні вимоги до спеціальних компетентностей в межах галузі знань або для декількох спеціальностей однієї галузі знань для Стандартів певного рівня вищої освіти. У разі згоди сектору вищої освіти НМР такі спільні вимоги мають бути зазначені у Стандартах всіх спеціальностей відповідних галузі знань (декількох спеціальностей однієї галузі знань) і рівня вищої освіти.

Для другого (магістерського) рівня вищої освіти слід відобразити відмінність вимог до компетентностей для освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, зокрема надати відповідні додаткові переліки для освітньо-наукових та (за необхідності) для освітньо-професійних програм. Для третього (освітньо-наукового/освітньо-творчого) рівня вищої освіти слід відобразити відмінність вимог до компетентностей для освітньо-наукових та освітньо-творчих програм, якщо у межах спеціальності можуть бути освітні програми обох типів.

З метою забезпечення виконання вимог Національної рамки кваліфікацій у процесі розроблення Стандарту рекомендується використовувати матрицю відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам Національної рамки кваліфікацій як допоміжний інструмент Науково-методичної комісії (підкомісії) для розроблення компетентностей і розміщується у Пояснювальній записці.

Вимоги Стандарту до компетентностей випускника мають враховувати бачення зовнішніх зацікавлених сторін: державних органів, підприємств, організацій роботодавців, професійних асоціацій, випускників тощо і максимізувати здатність випускника до успішного професійного й особистісного розвитку та працевлаштування.

При проєктуванні та реалізації освітньої програми заклад вищої освіти має забезпечити набуття кожним здобувачем вищої освіти всіх визначених відповідним Стандартом компетентностей незалежно від обраної ним індивідуальної освітньої траєкторії, що охоплює результати навчання, забезпечені обов’язковими та вибірковими освітніми компонентами, науковою складовою (для освітньо-наукових програм третього рівня), зокрема у межах академічної мобільності, визнані результати попереднього навчання, визнані результати навчання, що здобуті шляхом неформальної та інформальної освіти.

VIII. Перелік назв освітніх програм та нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти за такими програмами, сформульований у термінах програмних результатів навчання

Цей розділ заповнюється тільки для спеціальностей, що на відповідному кваліфікаційному рівні передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання. У Стандартах інших спеціальностей робиться запис: «Для спеціальності (Код і найменування спеціальності) регулювання не застосовується».

Відповідно до частини 5 статті 10 Закону України «Про вищу освіту» у Стандартах таких спеціальностей додатково визначаються назви відповідних освітніх програм та нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти за цими програмами, сформульований у термінах програмних результатів навчання.

Рекомендується визначати у Стандарті 2-5 назв освітніх програм, що відповідають професіям, для яких запроваджено додаткове регулювання, підготовка до яких здійснюється в межах відповідної спеціальності. Більша кількість освітніх програм може бути зазначена у разі, якщо законодавством передбачена більша кількість таких професій, підготовка до яких потребує істотно різного змісту підготовки.

Кожній назві освітньої програми, що визначена Стандартом, має відповідати єдина спеціалізація, визначена Стандартом, яка є частиною предметної області спеціальності. Спеціалізації можуть перетинатися, але при цьому їх виокремлення має бути обґрунтованим.

При визначенні кількості освітніх програм слід враховувати прогнози щодо попиту на відповідних фахівців, можливість їх підготовки за освітніми програмами інших спеціальностей або за міждисциплінарними освітніми програмами.

Для кожної освітньої програми Стандарт визначає нормативний зміст підготовки у термінах програмних результатів навчання. Вимоги до програмних результатів навчання мають відповідати вимогам відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Загальна кількість вимог до програмних результатів навчання визначається з урахуванням законодавства, що встановлює вимоги до відповідних професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.

Стандарт визначає обов’язкові вимоги до програмних результатів навчання, які є спільними для відповідних освітніх програм всіх закладів вищої освіти. Водночас, заклад вищої освіти у своїй освітній програмі має право за визначеною Стандартом освітньою програмою визначати додаткові вимоги до програмних результатів навчання, що відображають його специфіку. При цьому не допускається зміна формулювань, що визначені Стандартом.

Програмні результати навчання мають відповідати таким критеріям:

бути чіткими і однозначними, чітко окреслювати зміст вимог до випускника відповідної освітньої програми відповідно до очікуваної професійної діяльності за професією, для якої запроваджено додаткове регулювання;

бути діагностичними (тобто програмні результати навчання повинні мати об’єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення в межах освітньої програми);

бути вимірюваними (мають існувати спосіб та шкала для вимірювання досягнення результату (рівнів досягнення складних результатів) прямими або непрямими методами);

бути придатними для перевірки здобуття відповідних результатів навчання при атестації у формі ЄДКІ, зокрема для формування програми і завдань ЄДКІ.

Приклади формулювання програмних результатів навчання у Стандартах:

«Визначати тактику та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування»;

«Планувати, організовувати і застосовувати навички ведення бою підрозділом (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України)»;

«Розробляти та оптимізувати параметри об'єктів і систем авіаційного транспорту та технологічних процесів, в тому числі із застосуванням автоматизованого комп'ютерного проєктування виробництва вузлів, агрегатів та систем об'єктів авіаційного транспорту».

З метою співвіднесення визначених програмних результатів навчання та компетентностей, зазначених у Стандарті, у процесі розроблення Стандарту може використовуватися матриця відповідності визначених Стандартом програмних результатів навчання та компетентностей.

Для забезпечення системності та ідентичності під час опису програмних результатів навчання рекомендовано використовувати одну із визнаних класифікацій, зокрема за авторством Б. Блума.

IX. Форма (форми) атестації здобувачів вищої освіти

Форма (форми) атестації здобувачів вищої освіти	Зазначаються обов'язкові форми атестації здобувачів вищої освіти за відповідною спеціальністю на відповідному рівні вищої освіти. Атестація здійснюється за такими формами (перелік є відкритим, науково-методичні комісії (підкомісії) можуть при розробленні Стандартів пропонувати інші форми атестації з обґрунтуванням їх відмінності від зазначених нижче): публічний захист кваліфікаційної роботи, що може передбачати публічну демонстрацію її результатів; атестаційний іспит (іспити); єдиний державний кваліфікаційний іспит (іспити) (якщо це передбачено відповідним нормативно-правовим актом Кабінету Міністрів України). Необхідно обрати одну (як виняток – дві) обов'язкові форми атестації. При цьому заклади вищої освіти мають право самостійно встановлювати додаткові форми атестації. Відмінність навчальних цілей за освітньо-професійними та освітньо-науковими програмами освітнього рівня магістра може бути підставою для визначення різних форм атестації осіб, які навчаються за такими програмами. Для освітньо-наукових/освітньо-творчих програм третього рівня вищої освіти, відповідно до статті 6 Закону України «Про вищу освіту», встановлюється єдина форма

	атестації – публічний захист дисертації/творчого мистецького проєкта.
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	Кваліфікаційна робота має передбачати самостійне або у складі групи розв'язання задачі/проблеми предметної області спеціальності (освітньої програми) або на її перетині з предметними областями інших спеціальностей / спеціалізацій, рівень складності якої відповідає рівню вищої освіти: бакалавр – складна спеціалізована задача; магістр – задача дослідницького та/або інноваційного характеру; доктор філософії – комплексна проблема професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності; доктор мистецтва – теоретична та/або практична проблема у творчій мистецькій сфері . Кваліфікаційна робота не повинна порушувати вимоги щодо академічної доброчесності, визначені Законом України «Про академічну доброчесність». Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному вебсайті закладу вищої освіти або його підрозділу, або у репозитарії закладу вищої освіти, наукової установи (для третього рівня вищої освіти – на офіційному вебсайті). Тексти прийнятих до захисту кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством. Оприлюднення кваліфікаційних робіт, що містять інформацію з обмеженим доступом, слід здійснювати відповідно до вимог законодавства.
Вимоги до атестаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	Атестаційний іспит (іспити) має бути спрямований на перевірку досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою. У Стандарті можуть бути зазначені вимоги щодо складників та/або особливих умов проведення атестаційного іспиту (іспитів), якщо вони передбачені законодавством.

При визначенні вимог Стандарту щодо атестації здобувачів вищої освіти не слід запроваджувати вимоги, що обмежують академічну автономію закладів вищої освіти та наукових установ (посилання на навчальні дисципліни або цикли навчальних дисциплін, деталізація процедур тощо). Вимоги до кваліфікаційної роботи не можуть визначати перелік та зміст регуляторних

документів закладів вищої освіти та наукових установ, терміни подання та оприлюднення тощо.

Атестація з метою присвоєння професійних кваліфікацій здійснюється у порядку, визначеному законодавством або професійним стандартом, і не регламентується Стандартами.

X. Додаткові вимоги та обмеження (за наявності) для міждисциплінарних освітніх програм

До міждисциплінарних належать освітні програми, предметна область яких є міждисциплінарною, тобто повністю або частково охоплює предметні області двох чи більше спеціальностей однієї або декількох галузей знань.

Міждисциплінарні освітні програми першого та другого рівнів вищої освіти не передбачають зазначення спеціальностей/галузей знань у формулюваннях освітньої кваліфікації випускників.

Міждисциплінарні освітні програми третього рівня вищої освіти передбачають зазначення спеціальностей/галузей знань у формулюваннях освітньої кваліфікації випускників відповідно до складу міждисциплінарної предметної області, який заклад вищої освіти визначає самостійно.

Міждисциплінарні освітні програми мають забезпечити виконання вимог Національної рамки кваліфікацій щодо компетентностей (результатів навчання) для відповідного кваліфікаційного рівня.

При створенні міждисциплінарних освітніх програм заклад вищої освіти (наукова установа) самостійно визначає вимоги до компетентностей, зокрема з числа передбачених Стандартами спеціальностей, що утворюють міждисциплінарну предметну область. Це варто враховувати при формулюванні спеціальних компетентностей у Стандартах.

Стандарти окремих спеціальностей можуть обмежувати можливість створення міждисциплінарних програм, якщо це передбачено законодавством.

На кожному рівні вищої освіти до міждисциплінарної предметної області не можуть включатися спеціальності, що передбачають доступ до професій відповідного рівня кваліфікації, для яких запроваджено додаткове регулювання.

XI. Вимоги законодавства та/або професійних стандартів, необхідні для здобуття відповідних професійних кваліфікацій (за наявності)

Стандарти вищої освіти із спеціальностей, що передбачають доступ до професій відповідного рівня кваліфікації, для яких запроваджено додаткове регулювання, мають зазначати ключові вимоги законодавства та/або відповідних професійних стандартів щодо підготовки фахівців для таких професій та (за наявності).

У цьому розділі також зазначається інформація (назва документа, реквізити та/або посилання) про наявні професійні стандарти та інші нормативно-правові чи рекомендаційні документи (національні та міжнародні), які враховані у Стандарті або є важливими для урахування при побудові та

реалізації освітньої програми. Надання цієї інформації обов'язкове у випадку зазначення в Стандарті професійної кваліфікації, яка може бути присвоєна випускникам. При цьому також зазначаються конкретні професійні кваліфікації, для присудження яких застосовуються вимоги відповідного нормативно-правового акту та/або професійного стандарту.

За відсутності відповідних норм законодавства та професійних стандартів робиться запис: «Вимоги законодавства та/або професійних стандартів відсутні».

XII. Додаткові вимоги до освітніх програм зі спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання

У цьому розділі можуть бути зазначені додаткові вимоги до освітніх програм із спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, зокрема:

передбачені директивами Європейського Союзу або міжнародними зобов'язаннями України чи відповідно до них;

до правил прийому на навчання, у тому числі щодо раніше здобутої освіти;

до структури освітньої програми;

до організації освітнього процесу;

до атестації здобувачів вищої освіти.

Водночас, ці вимоги не можуть обмежувати права здобувачів вищої освіти, зокрема щодо подальших освітньої та професійної траєкторій. За необхідності такі обмеження вводяться Стандартом для наступних рівнів вищої освіти та/або професійними стандартами.

За відсутності додаткових вимог робиться запис: «Додаткових вимог немає».

У Стандартах інших спеціальностей робиться запис: «Для спеціальності [Код і найменування спеціальності] регулювання не застосовується».

У відповідних розділах Стандартів спеціальностей, що передбачають доступ до професій з присвоєнням відповідних професійних кваліфікацій, які підлягають автоматичному визнанню згідно з Директивою 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 вересня 2005 року про визнання професійних кваліфікацій, зокрема за спеціальностями I1 Стоматологія, I2 Медицина (I3 Педіатрія), I5 Медсестринство, I8 Фармація, H6 Ветеринарна медицина, G17 Архітектура та містобудування, в обов'язковому порядку мають враховуватися вимоги чинної на момент затвердження Стандарту редакції Директиви 2005/36/ЄС до відповідних освітніх програм, зокрема вимоги, викладені у Главі III (CHAPTER III) та в додатках V – VI.

XIII. Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти

Зазначаються конкретні документи законодавства, вимоги яких враховані у Стандарті, професійні стандарти (за наявності). Для стандартів

другого/третього рівня вищої освіти у переліку необхідно зазначити (за наявності) стандарти першого/першого та другого рівня з відповідної спеціальності.

У Стандарті не зазначаються нормативно-правові акти, що мають відношення до предметної області спеціальності, але не містять конкретних норм, щодо підготовки фахівців з вищою освітою, які були враховані у Стандарті. Якщо такі акти містять норми, що можуть використовуватися при створенні освітніх програм, то посилання на них варто наводити у розділі XIV.

Перелік рекомендованих джерел

1. Про вищу освіту: Закон України.
2. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.
3. Про освіту: Закон України.
4. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text.
6. Національна рамка кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 (зі змінами) URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п.
7. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 (зі змінами). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п.
8. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): постанова КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016.
9. Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: постанова КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022.
10. Вимоги до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм: наказ Міністерства освіти і науки України від 01 лютого 2021 року № 128. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0454-21#Text.
11. Єдиний реєстр кваліфікацій – Класифікатор професій. URL: https://register.nqa.gov.ua/uk.
12. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11 травня 2026 року № 760. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2026/09/metodicni-zmini.pdf.
13. Методичні рекомендації щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 31.12.2025 № 1734 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 18.09.2026 №

1613) https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2026/09/nakaz-zmini-opo.pdf.

14. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications. URL: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/2025-10-29 (відповідно до Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС): постанова КМУ від 12 квітня 2026 року № 438. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoi-prohramy-adaptatsii-zakonodavstva-ukrainy-do-prava-t10426).

15. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 27.03.2025 № 512. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2026/05/metodicni-zmini-1.pdf.

16. Методичні рекомендації щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 31.12.2025 № 1734.

17. Професійні стандарти та інші релевантні нормативні документи, вимоги яких були враховані у Стандарті вищої освіти.

Рекомендується додавати до переліку нормативних джерел посилання на попередні стандарти для аналогічних спеціальностей та відповідного рівня вищої освіти.

XIV. Додаткові джерела

У цьому розділі надається перелік інших джерел інформації – міжнародних документів, наукових і методичних публікацій тощо, які розробники Стандарту вважають корисними для створення освітніх програм.

1. International Standard Classification of Education (ISCED 2011). URL: https://www.uis.unesco.org/en/methods-and-tools/isced.

2. International standard classification of education: Fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013). Detailed field descriptions. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235049.

3. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC.

4. The European Qualifications Framework: Supporting Learning, Work and CrossBorder Mobility. URL: http://www.ehea.info/Upload/TPG_A_QF_RO_MK_1_EQF_Brochure.pdf.

5. QF-EHEA – Qualification Framework of the European Higher Education Area.

URL:https://ehea.info/media.ehea.info/file/BFUG_Meeting/49/6/BFUG_BG_SR_61_4c_AppendixIII_947496.pdf.

6. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf.

7. Higher Education in the World 8 - Special issue. New Visions for Higher Education towards 2030. Barcelona, GUNi, May 2022. URL: https://www.guninetwork.org/wp-content/uploads/2023/07/guni_heiw_8_complete_-_new_visions_for_higher_education_towards_2030_1.pdf.

8. ПРООН в Україні. Цілі сталого розвитку (ЦСР). URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku.

9. Рамка цифрової компетентності громадян України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/7451-ramka_cifrovoi_kompetentnosti.pdf.

10. Рамка компетентностей для культури демократії. URL: https://rm.coe.int/rf-cdc-vol-2-/168097ec96.

11. TUNING Educational Structures in Europe (Проєкт Європейської Комісії «Налаштування освітніх систем в Європі» (для ознайомлення з прикладами стандартів та вимог до компетентностей для різних предметних областей). URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/.

12. Національний освітній глосарій: вища освіта (4-е вид., перероб. і доп.) / Авт.-уклад.: В. Є. Бахрушин, М. І. Винницький, В. М. Захарченко, І. О. Золотарьова, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, М. Р. Мруга, Ю. М. Рашкевич, І. М. Сікорська, А. В. Ставицький, Ж. В. Таланова, С. П. Шитікова / За ред. В. Г. Кременя, В. Є. Бахрушина, Ю. М. Рашкевича. 2024. 114 с. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/glosarijvo_2024_here_neo_ivo_napn_mon_30.09.2024.pdf

13. Бахрушин В. Є. Проблеми розроблення стандартів третього рівня вищої освіти в Україні. Освітня аналітика України. 2021. № 4(15). С. 46-59. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/EAU_415_2021-full.pdf.

14. Бахрушин В. Є. Стандартизація вимог до вищої освіти, як інструмент забезпечення якості вищої освіти: рівні вищої освіти та предметні області. *Освітня аналітика України*. 2020. № 2(9). С. 50–66. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/4_Bakhrushin_29_2020_50_66.pdf.

15. Рашкевич Ю. М. Болонський процес: історія, стан та перспективи. Освітня аналітика України. 2018. № 3(4), С. 5–16. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2018/12/5_16_Rashkevich.pdf.

16. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Rozroblennya_osv_program.pdf.

Матриця відповідності визначених стандартом компетентностей дескрипторам НРК

(за рівнем бакалавра)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	**Знання** **З1** Концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	**Уміння/Навички** **УН1** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	**Комунікація** **К1** Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації **К2** Збір, інтерпретація та застосування даних **К3 С**пілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово	**Відповідальність і автономія** **ВА1** Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проєктами **ВА2** Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах **ВА3** Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти **ВА4** Організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп **ВА5** Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК01	З1			
ЗК02		УН1	К1	ВА3
ЗК0n	З1		К2	ВА1
Спеціальні компетентності				
СК01			К2	ВА2
СК02		УН1		

Матриця відповідності визначених стандартом компетентностей дескрипторам НРК

(за рівнем магістра)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	**Знання** **З1** Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	**Уміння/Навички** **УН1** Спеціалізовані уміння/навички розв’язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур **УН2** Здатність інтегрувати знання та розв’язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах **УН3** Здатність розв’язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	**Комунікація** **К1** Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	**Відповідальність і автономія** **ВА1** Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів **ВА2** Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів **ВА3** Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК01	З1			
ЗК02		УН1		ВА3
ЗК0п	З2	УН2		ВА1
Спеціальні компетентності				
СК01				ВА2
СК02		УН3		
СК0п			К1	

Матриця відповідності визначених стандартом компетентностей дескрипторам НРК

(за рівнем доктора філософії/доктора мистецтв)

Класифікація компетентностей за НРК	**Знання** **З1** Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	**Уміння/навички** **УН1** Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики **УН2** Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності **УН3** Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	**Комунікація** **К1** Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому **К2** Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях	**Відповідальність** і **автономія** **ВА1** Демонстрація значної авторитетності, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності **ВА2** Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
Загальні компетентності				
ЗК01	З1			ВА2
ЗК02		УН1		
…				
ЗК0n			К1	ВА1
Спеціальні компетентності				
СК01		УН3		ВА2
СК02	З1	УН2		
…				
СК0n			К2	ВА1

Т. в. о. генерального директора директорату вищої освіти та освіти дорослих **Алла РИБАЛКО**